

Vychází 1., 10., 20. každého měsíce o 11. h. Expedice se nachází u města Pešti na masném trhu v 1. poschodí. Za inserty platí se mimo kolek 30 kr. za řádek 3 kr. poprvé, 2 kr. podruhé.

DALIBOR.

Předplácí se: půll. 1 zl. 50 kr., celor. 3 zl. r. č. S poštou: půll. 1 zl. 70 kr., celor. 3 zl. 40 kr., rak. čísla. Pro státy německé: půll. 1 tolar, 8 nov. gr. celoročně 2 tolar, 16 nov. gr.

Časopis pro hudbu, divadlo a umění vůbec.

Odpovědný redaktor: Emanuel Meliš.

Vypsání ceny.

Pan Ludvík Fleischer, obchodník v musikáliích v Praze, požádal nás o uveřejnění následujících řádků:

Potřeba nových, zdařilých českých písní pro koncert a slavnostní besedy leží na bíledni a z té příčiny vypisují následující cenu: Kdo ze skladatelů českoslovanských dole uvedenou píseň „Jarní“ nejlépe a slovům nejprůměřeněji v hudbu uvede, obdrží od níže psaného *skvostné album s 12 fotografiemi českoslovanských hudebních umělců* v ceně **3 dukátů**. Každá mi zasláná skladba necht se opatří heslem a zapečetěným psaním, v němžto jméno skladatele se nacházeti musí. Píseň musí být pro *jeden hlas s průvodem piana* a zvlášť ku *koncertům* se hoditi. Lhůta k zaslání skladeb trvá až do **20. prosince 1862**, načež tři soudcové o добrotě skladeb rozhodnou.

Lud. Fleischer,

obchodník v musikáliích v Praze.

Jarní.

Vlažný vánek, kterýž z jihu spěje
zemi vítá vroucím políbením,
něžné poupě, ježto s uzarděním
v sluneční se září slastí chvěje,
a potůček volný; vše to dí,
že již Vesna opět u nás dlí.

Svěží zrnko pučíc ven vyzírá,
stromové se šatí loubím novým,
fialka zříc okem blankytovým
sladkou vůni v sadě rozprostírá,
po lučinách zpěv pastýře zní,
že již Vesna opět u nás dlí.

Včelka zase med z kališků ssaje,
pestrý motýl v slunečku se hřeje,
skřivánek své žalmy znova pje,
slavík ozývá se zvučně z háje,
a vše ve sboru tu šveholí,
že již Vesna opět u nás dlí.

A. B.

O hudebním nástrojářství v XVII. a XVIII. století v Čechách.

Podává Em. Meliš.

(Pokračování.)

V XVIII. století pozvedlo se varhanářství v Čechách na vyšší stupeň. Leopold *Burkhardt*, varhanář z Lokte vystavěl r. 1714 a 1715 za 783 zl. 58 kr. pěkné varhany pro chrám Benediktinský na Starém městě v Praze. Leopold *Spiegel*, varhanář na Malé Straně v Praze, zbudoval krásné varhany v Mariánském chrámě v Roudnici v první polovici XVIII. století. Velké pověsti požíval Jan Kř. Bohák z Nechanic, varhanář Vídeňský, jenž mnoho výtečných varhanních strojů na Moravě a v Rakousku vystavěl. Od r. 1793 zhotovoval pouze piana. Fr. *Fassmann*, varhanář z Lokte, vystavěl 1746 velké varhany v chrámě na Strahově, ježto znamenitý ředitel kůru a skladatel Jan Oelschlegel, duchovní tohoto kláštera, zcela přepracoval a mnohými a výtečnými změnami opatřil. Antonín *Gaertner*, varhanář v Tachově, zhotovil r. 1763 velké varhany pro metropolitní chrám v Praze a obdržel za ně 6000 zl. Sestávajíť z hlavního a středního manualu, z pozitivu a pedalu, majíť 40 registrů a 2619 píšťal. Krásné varhany v Teplu jsou též jeho dílem. Fr. Kalb zhotovil a opravil ku konci XVIII. stol. mnoho varhan v Čechách a byl ustanoven co konservator na Strahově a v chrámě metropolitním v Praze. Též jeho piana byla velmi oblíbená. Jeden z nejznamenitějších varhanářů byl Antonín Ruzs, z Trutnova rodilý. Naučiv se umění varhanářskému, pracoval s velkým výsledkem ve Vídni, ve Vratislavi, Drážďanech a v Praze. Ruzs zhotovil 1. krásné varhany v chrámě Paulanském v Praze, které po zrušení tohoto řádu v Litoměřicích od něho opět postaveny jsou, 2. varhany pro městský chrám v Slaném, 3. varhany pro chrám Františkánský v Slaném, 4. varhany pro farní chrám v Manetíně, 5. varhany pro chrám Servitů v Rabensteině, 6. varhany pro chrám Cisterciánů v Zbraslavi, 7. varhany pro kollegiální chrám na Vyšehradě r. 1795. Nádherné varhany, jež v chrámě sv. Karla na Novém městě v Praze stávaly, postavil r. 1790 v Hajdě a dodal jim zcela nové polohy. Chrám v Trutnově, jeho rodišti, věnoval na své vlastní útraty zakoupené a od něho zlepšené varhany a sám je tam postavil. R. 1796 přestavěl velké varhany v chrámě Strahovském. Taktéž jsou malé varhany téhož chrámu od

něho r. 1796 opraveny a přeladěny. Rusz vystavěl mimo tyto ještě varhany v Holeticích, pak blíž Jindřichova Hradce a na jiných místech. Rusz zhotovoval též piana a byl též dozorcem varhan v chrámě metropolitním a Strahovském a zemřel r. 1815 dne 30. dubna. Konečně dlužno uvésti varhanáře Jana Helvíka a Sedmíka, kterýžto poslední několik krásných varhan vystavěl. Zhotovil velké varhany pro chrám dominikánský u sv. Marie Majdaleny na Novém městě v Praze, které po zrušení kláštera Ant. Rusz pro chrám Trutnovský zakoupil. Sedmík zhotovil též varhany pro chrám sv. Vavřince v Liberci r. 1769.

Co housláři prosluli v Čechách Jan N. *Eberle*, nástrojář Pražský, jehožto housle za tak výtečné jak Kremonky považovány byly, ba ano tvrdí se, že housle Eberlovy i nad kremonky vynikaly. Eberle žil již r. 1749 v Praze a jeho nástroje byly velmi draze kupovány. Jeho obyčejný nápis na houslích byl: „*Joannes Udalricus Eberle me fecit.*“ Jakub *Koldic* v Rumburku, jenž tam r. 1796 zemřel, zhotovoval výtečné housle a bráče a vyznačoval se při tom levnými cenami. Jan *Krieg* zhotovoval okolo r. 1735 výtečné housle, loutny a jiné nástroje. Violu d'amour od tohoto mistra měl též B. Jan Dlabáč. Velké pověsti požíval Josef *Láska*, jenž se dne 18. března 1738 v Rumburku narodil. Učiv se u Jak. Koldice, odebral se na cesty a pracoval u nejznamenitějších mistrů v Drážďanech, Berlíně, ve Vídni a Brně. Na to usadil se 1764 v Praze a zhotovoval výborné housle, cello, kontrabassy, violy d'amour a mandolíny, které v Čechách, v Sasku a Polsku velice váženy byly a jimiž se přednost před vídeňskými a italskými dávala. Velké obliby docházely též housle Františka *Placha*, nástrojáře v Schönbachu v Čechách a Kašp. *Strnada*, jenž také důkladně loutny, cello a kontrabassy zhotovoval. Co zhotovitel violoncell vynikal zvláště Frant. Ant. *Klot*, výtečný nástrojář Pražský, a cello jeho docházela všude chvalného uznání. Premonstrák Emerich Petřík na Strahově koupil od něho okolo 1754 krásné cello.

V XVIII. století dosáhlo pěstování hry na loutnu velkého stupně a z té příčiny zanášelo se mnoho nástrojářů výhradně zhotovováním *louten*. Předního místa v tomto oboru zasluhují oba Edlingerové a sice otec Tomáš a syn Josef Jáchym. Tomáš Edlinger žil okolo 1715 a vyznačil se nejen ve vlasti, alebrž i v jiných státech co výtečný zhotovitel louten. Spisovatel Baron se ve svém díle „Pojednání o loutně“ velmi chvalně o něm vyjadřuje. Velké pověsti požíval též jeho syn Josef J. Edlinger, jenž schválně do Itálie cestoval, aby se ve svém umění zdokonalil. Navrátiv se do své vlasti, proslul výtečnými svými loutnami, což i Baron o něm dosvědčuje. Edlinger zemřel 30. května 1748 v Praze. Šebastian *Rauch*, nástrojář v Litoměřicích (1742—1763), zhotovoval též dobré loutny. Chvalné zmínky v oboru tomto zasluhují též: Jan Krieg a Kašpar Strnad.

V druhé polovici XVIII. století zanášeli se zvláště varhanáři *zhotovováním klavírů a pian*. Z výtečnějších slušno uvésti: Jana Boháka, Fr. Kalba, Michala Weisze, Kühla a Leopolda Saura, kterýžto poslední *nové vertikální (kolmé) piano*, později tak zvaný *orkestrion*, nástroj to z piana a varhan složený, vynalezl. Taktéž dobyl si Jan *Zelinka*, ná-

strojář Pražský (1787) se svým synem velké pověsti. Jeho piana, křídlatce a klavíry byly svého času velmi váženy. Dále stůjtez zde jména některých nástrojářů, kteřížto se zhotovováním rozličných nástrojů zaměstnávali. Jsou to výteční nástrojáři: Karel *Helmer* (1773), Josef Muschel, Michal Wille (1788) a mnozí jiní. Co zhotovitel karmonik vynikal František Ferd. *Bohle* v Chříbské (Kreibitz) a co zhotovitel *skel k harmonikám*; Václav Klemm v Chříbské r. 1788.

Konečně musíme se zmíniti o dilettantech, kteří se zhotovováním nástrojů v XVIII. století zanášeli a mnohé *důležité opravy* na nástrojích udělali.

(Dokončení.)

Beethovenovy sonaty.

S krasovědeckého stanoviska posuzuje A. z E.

(Pokračování.)

Sonata F-moll (op. 2. čís. 1.).

Sonata tato vyznačuje se jednotným základním rozpo-
ložením, jež důsledně v celém běhu udrženo jest. První sada (F-moll, $\frac{4}{4}$ takt, Allegro) chová v sobě charakter jisté tiché neuspokojenosti, vnitřního nepokoje; základní rozpoložení dýchá tichou náruživou touhu, nerozvine se ale k vlastnímu boji, k ostrým protivám a kontrastům. V celku jest to cosi něžně trpkého, jakož vůbec mollový charakter velmi zmírněný se objevuje. V druhé sadě (Adagio, $\frac{3}{4}$ takt, F-dur) rozprostírá se též nejjemnější a nejkliďnější rozpoložení a vznikne z toho nejprívětivější obraz vnitřního poklidu duše. Slušno podotknouti, že Adagio toto vyňato je z jinošské jeho práce (třetí kvartetto pro piano a smyčcové nástroje). V třetí sadě (Minuetto Allegretto, F-moll, $\frac{3}{4}$ takt spolu s triem v F-dur) je totož rozpoložení jako u Adagia; zazníváť toliko v pohyblivém, bujarém způsobu. Naproti tomu vypukne v poslední sadě (F-moll, takt $\frac{4}{4}$, Prestissimo), rozpoložení, které v první zaznívalo a dostoupí až k skutečné náruživosti. Tak řinou se tóny až ku konci první části. Zde však dosáhne ukonejšující vnitřní hlas na čas nadvlády; druhé hlavní téma objeví se v As-dur a rozvine se k nejvyšší vroucnosti v důmyslném musikálním stupňování. Avšak jí se vítězství nedostane; vytlačíť jí náruživé základní rozpoložení v boji; boj a bouře počíná z novu a udrží se vítězně až ku konci celého díla. Závěreční tato sada je nejlepší z celé sonaty, je krásně okrouhlá a rozdělení světla a stínu je výtečné. Základní typus této sonaty je ale veskrz Mozartovský co do formy i co do obsahu, motivy jsou naskrz v Mozartově duchu vynalezeny.

Sonata A-dur (op. 2. čís. 2.).

I tato sonata vyznamenává se jednotným vývinem jednoho základního rozpoložení, předčí však sonatu předešlou originalností obsahu a způsobem vyjádření. Hned v první sadě ($\frac{2}{4}$ takt, Allegro vivace) dotýká se skladatel docela nových strun. V této první témě zračí se smělé, jisté vystoupení; spočívá něco humoru v těchto frapantních tónosledech a odvážlivých modulacích, které v celé sadě zaznívají.

Lze zde první začátky pozdějšího Beethovenova humoru rozoznati, zde poprvé proniká Beethovenův vlastní genius. Na důkaz toho připomínáme jen mohutné místo, kteréž vstupem druhé části C-dur počíná a po 39 taktech v C-dur uspokojivě končí, jakož i o padesát taktů později nastupující návrat k začátečnímu motivu v F-dur; konečně připomínáme závěrek, pak kodu, ježto o 35 taktů dříve začíná. Smělým, rozpuštěným humorem věje střídavě co krásná protiva blaze působící vroucnost citu, hluboká tužba srdce — motiv, jenž nejprv v E-moll (takt 58) zavzní; — obě rozpoložení jsou nenuceně a organicky mezi sebou spojeny; celek je z jednoho úlitku a také činí jednotný, harmonický účinek. Humor ustoupí v druhé sadě, Largo appassionato, D-dur, $\frac{3}{4}$ takt zvýšenému rozpoložení. Jakási vznešenost spočívá v těchto tónech, v těchto klidných, v odměřeném kroku se rozvíjejících melodiích a harmoniích. Největší zvýšení základního rozpoložení vyvinuje se od nastoupení začátečního motivu v D-moll, u přechodu až k B-dur v dramatické pohyblivosti. V třetí pak následující sadě, Scherzo Allegretto (A-dur, $\frac{3}{4}$ takt) propukne opět humoristické rozpoložení; je to svěží humoristické rozpoložení; je to svěží, veselý, hudební kus, upomínající velmi na Haydnovo-Mozartovskou formu menuetta; vlastní Beethovenovské Scherzo, ježto jen jemu vlastní jest, ještě zde se nenalézá. Čtvrtá a poslední sada (Rondo grazioso Adur, $\frac{4}{4}$ takt) má tytéž známky veselosti; avšak zvláštního humoru se zde nenalézá. Převládá zde pohodlně veselé rozpoložení. Co do obsahu zdá se mi, že to rondo prvním sadám ustoupiti musí; je, vezmeme-li hlavní téma, rozhodně v Mozartovském duchu podáno. Formální musikální stavba je však zajímavá.

(Pokračování.)

Jan Ev. Antonín Koželuh,

Stručný nástin životopisný.

K rozkvětu kostelní hudby v Čechách velmi přispěl ku konci XVIII. století J. A. Koželuh svými výtečnými skladbami a za tou příčinou neváháme, čtenářstvo naše s proslulým tímto skladatelem blíže seznámiti.

Jan Ev. Antonín Koželuh narodil se dne 13. prosince 1738 ve Velvarech a učil se prvním základům literním a hudebním ve svém rodišti. Mladý Koželuh vynikal již z mládí krásným hlasem a konal ve zpěvu tak rychlé pokroky, že ho hrabě Kolovrat co diskantistu do Březnice vzal a jej u Jezuitův gymnasium studovati dal. I zde prospíval Koželuh velice ve zpěvu a ztrávil zde několik let ve studiích, odebral se do Prahy, by u svých studiích dále pokračoval.

V Praze našel jeho hudební duch hojně potravu, a již tenkrát zanášel se studováním hudební theorie, v nížto ho též jeho přátelé podporovali. Brzy na to povolán byl do města Rakovníka, by ředitelství kůru převzal. Koželuh přijal místo toto; nezastával je však dlouho, anto za ředitele kůru ve svém rodišti zvolen byl. Chtěje se dokonale v hudební theorii vzdělati, vzdal se i místa tohoto a odebral se do Prahy. Následkem svých výtečných hudebních vloh stal se bassistou v hlavním chrámě u sv. Víta a také v jiných kostelích. Mezi

tím časem vzdělával se Koželuh ustavičně v hudbě, učil se komposici u Segra a značnými hudebními vědomostmi se obohativ, podnikl cestu do Vídně, kdež dva znamenité mistry, Flor. Leop. Gaszmanna a rytíře Glucka za své učitele měl. Oba tito mistři zasvětili krajana svého ve všechna tajemství hudby a sám slavný Hasse vyučoval ho v recitativech.

Koželuh setrvav několik let ve Vídni, odebral se na to do své vlasti. Hned po jeho příchodu do Prahy počalo mu štěstí přát. Česká šlechta učila se u něho zpěvu a klavíru a to s takovým skvělým úspěchem, že vůbec za prvního mistra v tomto oboru považován byl.

J. Koželuh zvolen byl na to za ředitele kůru v chrámě u Křížovníků v Praze, kdež nejen výtečnou hudbu provozoval, alebrž i nadance tohoto chrámu ve zpěvu tak vzdělával, že za nejlepší zpěváky považováni byli. Jeho velké zásluhy o kostelní hudbu byly tím odměněny, že [mu dne 13. března 1784 kapelnictví v metropolitním chrámě odevzdáno bylo, kteréž místo až do své smrti dne 3. února 1814 s největší chválou a skvělým výsledkem zastával.

Co komponista byl J. A. Koželuh velmi plodný. Mimo dvě německé opery: „Alexander in Indien“ a „Demofon“ složil výtečný tento mistr mnoho slavnostních mší, nešpor, arií, duett a Salutaris, Salve regina, Regina coeli, litanie a rekvie, kteréžto se v Praze v rukopise nalézají. Koželuh složil též mše pro každou neděli a svátek v roce i s gradualiemi a offertoriemi. R. 1808 chtěl vydati v cestě praenumerační tiskem své offertorie a gradualie; avšak nedostatek předplatitelův zamezil toto šlechetné jeho podniknutí. Nejhlavnější díla J. A. Koželuha jsou jeho dvě oratoria „Smrt Abela“ a „Gioas rè di Giuda.“ Poslední toto dílo provozovalo se roku 1777 na velký pátek v chrámě u Křížovníků a došla veliké pochvaly. Koželuhova neobyčejná skromnost u vydávání jeho skladeb je vinna, že mistr tento méně znám jest, než jeho příbuzný Leopold Koželuh; avšak až dosud zaznívají při zvláštních slavnostech v Praze výtečné skladby Koželuhovy, o nichžto svým časem šířeji promluvíme.

Jan Šebastian Bach.

Povídka.

(Pokračování.)

Druhý den ráno vešel mladý cizinec do předsíně kantorova obydlí; tvář jeho jevila ostýchavost a ouzkost, představiti se muži, který po celé Evropě co král varhanictví ctěn byl, a před jehož věhlasností se knížata a králové klaněli. Dlouho stál jinoch v ouzkostném očekávání, až někdo vyjde, skrz něhož by o přístup žádati mohl; konečně otevřely se dvěře, a dívka asi osmnáctiletá v nejjednodušší domácí oblek avšak čistě oděna, vykročila ven, a ulekla se, spatřivši cizince před sebou. Tento ale jen koktavě se ptáti mohl, zdali pan direktor hudby Bach doma a zda by jej cizinec navštívit mohl.

„Otec jest doma,“ — odvětila dívka ostýchavě; — „raďte jen vkročit,“ — a přitom otevřela dvěře a přinutila takto cizince, bez dalšího vkročení. Bouřlivě tlouklo mu srdce;

se zatajeným dechem a na celém těle se chvěje zůstal u dveří státi. V světnici nebylo nikoho až na jednoho muže, který v myšlénkách pohřížen na klavíru akordy probíral.

„Jest on to?“ — tázal se cizinec sebe samého ve velké ouzkosti a pozoroval muže, který nic vůkol sebe pozorovati se nezdál. Krátce stříhané šedivé vlasy byly s malou černou čapkou přikryty; pod širokým, vážným čelem povystupovala silná, šedivá obočí, — vůkol zavřených úst hrál lehký, bolestný úsměv, ale po celém obličejí rozprostírala se vážnost a mužská pevnost, která cizince okamžitě nutila k přiznání: „To jest ten velký Bach!“

Buďsi že tato slova příliš nahlas pronešena byla, buďsi že stařec při klavíru se sám ze svých myšlének probral, a někoho ve svém pokoji spozoroval, — zkrátka, on vstal ze svého sedadla, a hledě se svýma mhouravýma očima ku dveřím, tázal se: „Jest tu někdo?“

„Ano, pane kapelní mistrče,“ odpověděl cizinec ouzkostlivě.

„Můj Bože!“ — zvolal stařec, — „kdo jste? jak jste sem přišel?“

„Nesu s velikým zahanbením můj nespůsob,“ — vece cizinec něco pevnějším hlasem, neboť ve slovech starcových byla překvapenost, nikoliv ale rozhořčenost vyslovena. „Dívka mladá mi velela vstoupiti, anižby byla slyšela na prosbu mou, mne panu dvornímu kompositérovi ohlásiti.“

„K čemu pak to,“ — odvětil stařec přívětivě. — „Vy ste bezpochyby cizinec, a chcete starému Bachovi, jak mne lidé nazývají, dobré jitro přátí?“

„Pane dvorní kompositéře,“ — začal cizinec, „ale starý Bach přetrhl ho v řeči a pravil:

„Co chcete s vašimi tituli — já jsem kantor u sv. Tomáše, a všecku čest pro potentáty, kteří mi tyto titule propůjčili, — ale já jsem přece jen a zůstanu kantor Bach. Přistupte bližší a posadte se, a — zdali se vám líbí, povězte mi také, kdo jste?“

„Jsem z Hamburku,“ — vypravoval cizinec, „a jméno mé jest Schubert. Kdyby to nebyla opovážlivost, říci před panem kantorem, že jsem varhaník, přiznal bych se, že jsem žák tohoto svatého umění. Ale jakkoli pilně jsem se oddal této hudbě, nicméně jsem se včera přesvědčil, že hoden nejsem, se posaditi na lavici u varhan. Já měl štěstí, které bych ani se svým životem dosti draho nezaplátil, včera poslouchati, když pan kantor na varhany hrál. Bude tomu již asi deset let, co mne ve dne v noci žádost trápila, jednou pana kantora slyšeti, jehož jméno ze všech úst plyne, jejichž srdce od posvátné hudby dojata jsou. Konečně, konečně jsem se vzchopil, a já děkuju a chválím Boha, že mou prosbu tak brzo vyplnil.“

Starý kantor zavrtěl při těchto slovech hlavou, a na znamení, jak nemilá mu taková vyjádření jsou, odpověděl, poslední díl této řeči přejda: „Tedy z Hamburku jste? Znal ste snad starého Reineke?“

„Neznal,“ — odvětil Schubert, — „já jsem teprv po smrti toho muže na svět přišel; a jeho památka je až po dnes velebná.“

„Ano, to máte pravdu,“ — pravil Bach, — „tento starý, cihodný muž žije až podnes v mé paměti. Když jsem

asi před třiceti lety v Hamburku byl, bych starého Reineke slyšel, nebyl jsem více tak šťastný, by se žádost má byla vyplnila, — neboť vetchý stareček nebyl s to, k varhanám se posaditi, — ale on mne uznal za hodného, se mnou obcovati, a přijal mne cizího, neznámého člověka, co vlastního syna do domu svého. Bylo mi již dříve mnoho cti prokázáno, které jsem si ale mnoho nevážil, dobře věda, co mi posud chybí, — ale když jsem starému Reinekovi chorál: „Na vodnatých řekách Babylonu“ zahrál, a on mi na to na ramena potleskav pravil: „Já žil v domněnce, že toto umění vymřelo; nyní ale vidím, že posud žije,“ — tenkrát to bylo poprvé, co mne prokázaná čest těšila. Ale dost již o tom, jinak byste mohl mysliti, že jsem výrok Apoštola zapomenul: Chlouba mi nic neprospěje.“

„Jak, jste vy tedy také varhaník, — řekněte mi, co myslíte, že mají varhany za určení?“

Schubert byl touto otázkou do rozpaků uveden; brzy se ale zpamatoval a řekl: „Varhany mají zpěv osadníků podporovati, a pobožné city připravovati a vydržovati.“

„Dobře, dobře,“ — vece Bach. — „Těší mne, že pravíte: zpěv podporovati. Neboť se mi událo, mnoho varhaníků slyšeti, kteří se svými pišťalami osadníky jen matou, a zpěvu žádného zniku nedovolí. Pomyslete, mladý pane, křesťanská osada přijde do chrámu Páně, buď, by Hospodinu díky vzdala za nesmírnou dobrotivost jeho, kterouž jim opět šest dní popřál; aneb, by jej o osvícenost na jich dráze, aneb o poznání pravého blaha prosili; aneb, by se opět se spokojeností setkali, kterouž jim starosti tohoto života, a vinou obtížené srdce odňalo. Tyto žádosti a modlitby k Bohu sloučí se v píseň, již zpívají. Zde má umění svou první úlohu vykonati, — totiž pravou slušnost v zpěv uvéstí a udržeti; neboť ačkoliv Bohu vševědoucemu žádné zevnější uspořádání zpěvu potřebou není, a on všecky tužby, prosby a díky milostivě slyší, i byby každý svou řečí a svým tónem písně pěl, žádá to přece slušnost, by všickni, kteří jedním duchem oživeni pějou a se modlí, jednohlasně a v čisté melodii to činili. K tomu mají varhany napomáhati, by pravá melodie ve své čistotě udržena byla. Ale to jest to nejmenší, neb se to týká jen zevnějška.“

„To nejmenší?“ — opakoval cizinec jaksi překvapen.

„Ano to nejmenší, pravím,“ — pokračoval kantor ve své řeči, — „jak dalece se tu jedná, melodii pravidelně a v patřičné časomíře z knihy hráti, nemá-li varhaník chorál v hlavě. Myslíte-li, jak se domnívám, na vynalezání kostelní melodie, tak máte dobře, že še divíte; neboť mám za to, že jest nejtěžší úlohou v hudbě, pravý a důstojný chorál udělati. Pomyslete — co má chorál býti? On má to nejvznešenější, nejsvětější, co lidskou duši povznést může — má ty nejsvětější city mluvou zpěvu vyjádřiti, má tedy ducha celé křesťanské osady uchu srozumitelným, a srdci přístupným učiniti, a to sice v přítomnosti Boha. Chorál jest řeč pobožnosti. Kdo má zmužilost, chorál udělati, dělá to buď z lehkomyšlnosti, poněvadž nepoznal velikost úlohy, neb to činí z pravého, pobožného, bohabojného srdce, a sepíše tedy jen to, co svatý hlas Božího ducha v něm předzpěvuje. Na první pohled poznáte, kdo chorál skládal, zda povoláný, čili nic. Hrajete neb zpíváte-li chorál, a jde-li vše tak přirozeně, že již napřed

cítíte, — ano tak a ne jinak to musí jíti — dmou-li se prsa vaše v tísní a tužbě, je-li vám, jakoby sborové andělů před trůnem Božím sebou zpívati museli váš chalozpěv, a není-li duše vaše v tomto okamžiku nic, než tušení přítomnosti Hospodina svaté cíti společnosti ducha vašeho s duchem Božím, pak buďte ubezpečen, že chorál tento jest dělán od někoho, jemuž mocnost víry učinila přístupnou řeč svaté hudby. V písmě stojí psáno: Víra pochází z kázání, a kázání ze slova Božího, — tak též můžeme říci: i chorál pochází ze slova Božího, neboť pravý chorál jest křesťanské kázání bez slov, z něhož víra pochází.“

Když starý Bach chvíli mlčel, a cizinec tiše a němě proti němu seděl, pokračoval po chvíli dále: „Ještě jsem vám dlužen říci, co o druhé úloze varhan držím, totiž že nábožné cíly podporovati a vydržovati mají. To nečiní melodie, nýbrž harmonie chorálu. Jak vám vědomo, mladý příteli, nepřináší všichni navštěvovatelé chrámu srdce pobožností naplněné k službám Božím. Jedni jdou do kostela a vezmou celý dům svůj s sebou, to jest, oni vezmou s sebou všecky své starosti, světské myšlenky, vezdejší plány, rodinné soustrasti a tísně, — druzí mají hlavu a srdce plné světské rozkoše a radosti a hrdopyšného živobytí, a opět jiní přicházejí bez vší potřeby srdce, jen proto, že to zavedený pořádek tak žádá, — a opět jiní přijdou, svízely a strastmi obtíženi, hledající světla na cestách svých, posilu ku pracím svým, a upokojení svého žalu. Ke všem těmto musí varhany svou mocnou a povzbuzující řečí mluvit, by se zbudily ze sna duše, by procitly k díkům a chvále, k modlitbě a prosbám. A jedná-li píseň o bolu vinou obtíženého srdce, aneb o touze po milosti Boží v Kristu, aneb o jiné nějaké stížnosti před Bohem, musí melodie hlasy všech v jeden tón, v jednu dobu sebrati, musí harmonie modlitbu a díky, chválu a žal všech v jednom duchu spojit. Příprava k tomu stane se v předešlé a v mezihře, vydržování zbuzených citů stává se hlasovým sborem, nímž je melodie nešena. Slyším-li tedy varhaníka, který všecky své před- a mezihry podle jednoho kopyta dělá, aneb který jako v bouři semo tamo jezdí, co zatím píseň o klidu Božím jedná, aneb který světské melodie vplítá, které jedním rázem strhnou, co obsah písně vystavěl, — aneb vidím-li varhaníka, který s ouzkostí a strachem na chorál pohlíží, tu mne napadne truchlivost a bezděčně spomenu si na slova písmá: „Mnoho jest jich povolanych, ala málo vyvolených.“ Pravý varhaník posadí se radostně k varhanám, otevře knihu svou, nemá-li jinak píseň v hlavě a srdci svém, započne ve jménu Páně hráti a zpívá s sebou. A k tomu je zapotřebí mimo umění, jemuž se naučil, věřící srdce.“

Zde opět pomlčel ctihodný kantor, a patřil svým potaženým zrakem na cizince; tento ale po krátké přestávce a v tónu hlubokého bolu, a skoro více pro sebe: „Jaký to vzor! jak nehodný jsem já varhaníka. — Bůh mi svědkem! při vší pilnosti a lásce mé jsem pouhý začátečník, — již desátý rok jest to má jediná touha, má jediná radost; an všeho pospolitého obcování jsem se odřekl, bych se jen svému umění oddati mohl — a předce, jak bídný, jak neladný stojím vám naproti! Rcete! jak vám bylo možná, na takový stupeň dokonalosti se povznést, na kterém nikdo před vámi nestál, a nikdo po vás státi nebude.“

„Předce vším vás musím žádati,“ — mluvil Bach dále — „by sám s toho vysokého stupně frásí slezl. Nazýváte-li mne kantorem, jaký býti má, tak jste mi proukázal již až mnoho cti, neboť to jest to, čím jsem vždy býti chtěl. Vy chcete věděti, jak jsem se ním stal? Nuže, mladý příteli! — já musel býti pilný, to jest — odpočteme-li smysl pro hudbu, nímž mně stvořitel nadal, — to celé tajemství.“ —

„Podivně,“ — pokračoval starý kantor po krátké přestávce se srdečným úsměchem, — „podivno, nyní jste mne upamatoval na jednu historii z mého dětinství, na kterou jsem již dávno nemyslíl. Nebylo mi ještě ani deset let, když mů nebožtík otec v Pánu zesnul; matku již Pán Bůh dříve byl k sobě povolal. Byl jsem zcela osiřalý, a nevěděl jsem, co ze mne býti má. Měl jsem ale jednoho mnohem staršího bratra, ten byl varhaníkem v Ohrtruffu v turinpském lese; ten mne vzal k sobě, a učil mne hráti na klavír. Nemusel si ale příliš mnoho o mně slibovati, neboť mi předkládal ty nejlehčí kusy, a ačkoliv jsem ho snažně o těžší prosil, neobdržel jsem přece žádné. Nyní jsem ale věděl, že Kryštof, tak se bratr můj nazýval, jednu knihu v skřini chová, v níž se výtečné kusy od Fischera, Frobergera, Bruhse a Böhma nacházely. Tuto knihu jsem za každou cenu míti chtěl, ale Kryštof stál na tom, že to pro mne není. Co jsem nyní učinil? Kniha ležela v skřini s mřížkovými dvířky, které dost velké otvory měly, bych s mojí rukou byl mohl tam sáhnouti a knihu vyndati. Jen jednou jsem toho okusil, a bylo mi pomozeno. Když přišel večer, a já souditi mohl, že bratr více do skříně nepůjde, vkradl jsem se do jeho pokojíku, vzal knihu a spěchal do své komůrky. Poněvadž jsem ale žádného světla neměl, mohl jsem jen za jasné noci opisovati, a pak zas časně ráno, než-li se Kryštof probudil, knihu do skříně položit. Budete mi věřit, když pravím, že jsem plných šest měsíců potřeboval, než jsem s opisem hotov byl. Snad to i odtud pochází, že nyní zrak můj tak slabý, že skorem nic nevidím. A přece nepykám této krádeže, jakkoli jsem neprávě jednal, a žádaný zisk z toho neměl. Neboť považte, — zrovna když jsem s opisováním hotov byl, přišel Kryštof na můj šelmovský kousek, a vzal mi bez vší milosti můj drahý opis, a zamknul jej do jiné nepřístupné skříně. [Teprv po smrti bratrově, která brzy na to následovala, přišel jsem k svému nakradenému jmění. Jakkoli mne to tenkrát mrzelo, předce jsem za tuto přísnost až podnes bratrovi povděčen, neboť ona byla ostnem, vždy pobádajícím, bych se žádnou překážkou odstrašiti nedal, a tomu navykl, že se každé umění jen krušně vydobyti dá; ano příznávu se, že se tenkrát ukázalo, je-li má náklonnost pro hudbu pravá, čili nic. Vidíte, mladý příteli, — pilnost činí všecko, t. j. když Hospodin svého požehnání dopřeje. Pročež nezoufejte, drahý příteli, setrvejte v snažení svém ne k vůli odměně lidské, nýbrž ke cti a chvále Boží. A nyní odpusťte, — právě slyším deset hodin bití, — to jest ta hodina, v kterou moji milí choristé pro budoucí neděli zkoušku mají. Buďte s Bohem, milý příteli, a zdali starého Bacha neuspokojen neopouštíte, nechte jednou o sobě slyšeti.

Tak se loučil učedník umění s mistrem.

Feuilleton.

Dopisy z Čech a Moravy.

Z Brandýsa nad Labem. (Zpěv. spolek „Bojan.“) Dne 31. srpna b. r. podnikl náš spolek a spolek Staroboleslavský společný výlet do blízkého města Čelákovic, kde jsme byli tamnějším měšťanstvem a boдрými studujícími na prázdninách právě meškajícími velmi srdečně a slavnostně uvítáni. Před velmi četně shromážděným obecnstvem Čelákovickým, Brandýsským, Staroboleslavským a ještě jiným venkovských obcí zpívali spojení spolkové své sbory. Poněvadž valná většina těchto skladeb již při prvním výletu do lesů Skorkovských se zpívala, pomínu mlčením zde podrobnějšího jich vypočítávání. Se zpěvy střídaly se zdařilé deklamace Čelákovských studujících; obecnstvo bavilo se velmi dobře a celá společnost byla příjemně rozjařena. Na to následovala taneční zábava. Zásluha o skvělé upravení této ušlechtilé zábavy a o slavnostné uvítání hostů náleží především váženému měšťanu p. Stankovskému. — Dne 5. října uspořádal náš spolek v sále Fetterově pěveckou zábavu ve prospěch Lomnických pohořelých, která k dotčenému účelu 35 zl. 50 kr. a jeden stříbrný tolar čistého výnosu vynesla. K slavnosti Cecilské chystáme vokální mši. Bylo by velmi žádoucí, aby spolek zase jednou skvělou besedou u veřejnost vstoupil, poněvadž chovám náhled, že se skvělým a v artistickém ohledu co možná správným uspořádáním besed, akademií atd. čest spolku povznáší, než p. tajemník zůstal s p. Procházkou se svými návrhy osamělý, poněvadž většina úřů, při nepříznivém stavu spolkových financí k něčemu velkolepějšímu žádné chuti nejevila, bojíc se, že by se pak přísazovat muselo. Tak tedy nemáme naději na besedu až zase k svěcení práporu, což bohdá bude na jare. Ostatně cvičí se spolek velmi pilně, p. ředitel Procházka jest neunavený a horlivý. Jen ty prozluklé finance, ty nám nadělají trampot. — Také by nám potřeby bylo nových a lepších stanov; neb naše dosavadní jsou velmi chatrné, byly tenkrát na spěch dělány a takřka šmahem přijaty. Protož co nevidět opatříme si stanovy „Hlaholu“ a sice ty nové, by se podle nich naše upravení mohly. A—chk.

Kronika zpěv. spolků.

Zpěv. spolek Tábořský uspořádal ve středu dne 5. t. m. pěveckou a deklamatorní zábavu. Program byl následující: „Hlahol,“ sbor od K. Bendla. 2. „Já jsem Česka rodilá“ od Trnky, sólo pro ženskou s průvodem piana. 3. „Zpěv jinochů,“ sbor od Vogla. 4. Quodlibet z národních písní, sextett od Máši. 5. „Šumař,“ deklamovánka od K. Tůmy. 6. „Granát-

níci“ od Reissigra, mužské sólo s průvodem piana. 7. „Naprej,“ sbor od Jenka. 8. Hudba. — Zpěv. spolek Plzeňský vstoupil do života. Dne 2. listop. odbývala se volba výboru. Za starostu byl zvolen majetník hudebního ústavu, p. Guth, za ředitele p. Sinkule. Spolek čítá již teď na začátku mnoho úřů, mezi nimi 10 zakládajících. — Zpěv. spolek „Bořivoj“ v Lomnici uspořádal dne 21. září b. r. druhou pěveckou, deklamatorní a hudební zábavu v hostinci „u zlatého lva.“ Program byl: I. Oddělení: 1. Overtura z opery „Das Rosenmädchen“ od Hafnera. 2. „Píseň k sv. Václavu.“ Staročeský choral z 17. stol., ve sbor uvedl J. L. Zvonář. 3. Elegie na zříceninách Slovanstva. Předzpěv k „Slávy deři“ od Jana Kollára. 4. První oddělení tria pro housle, violoncello a piano od C. G. Reissigra, op. 173. 5. Prání. Báseň od Anny V. Růžičkové. 6. „Nová národní.“ Slova od Václ. Crhy, sbor od Jos. Soukupa. II. Oddělení: 1. Elegie od H. V. Ernsta: Sólo pro housle s průvodem piana. 2. „Před bojem,“ báseň od V. Háka. 3. „Vlasti své a Tobě.“ Sólový zpěv. Slova od B. Jablonského, ná- pěv od Čenka Šlechty. 4. „Vdát či nevdát?“ deklamace od Hanuše Havlíka. 5. Modlitba při bitvě, hudba na piano od Tedesca Lorelej. 6. „Nevěsta,“ dramatický žert od J. Nerudy. 7. „Naše probuzení.“ 8. Dvojsbor od Verdiho. Později následoval taneční ples. Čistý výnos 91 zl. 30 kr. se obětoval tamnějším pohořelým. — Zpěv. ácký spolek v Nových Benátkách přijal v poslední schůzce jméno „Bohuslav“ na památku Bohuslava z Kunvaldu, jehožto přičiněním zdejší obec na město povznesena byla. Spolek čítá posud 52 úřů. — Slovanský zpěv. spolek ve Vídni odbývá dnes, dne 20. t. m. v salóne „u Soudku“ (Wieden, Schleifmühl-gasse zum „Fassel“) valnou schůzi. Mimo to odbývá se každý čtvrtek o 7. hodině večer zkouška v nadřečené místnosti. — Čáslavský „Kovár“ uspořádá s „Dobroslavem“ a „Tylem“ dne 30. velkou pěveckou a hudební akademii, jejížto program je následující: Sbor „Dožij — Dopij“ od Jos. Bergmanna. — „Čeští hudebníci“ od Vašáka. „Vlasti“ od Procházky. — „Čáslavská“ od Frimla a zajímavý sbor „Vávra“ od Ed. Nápravníka, jenž se všude se skvělým výsledkem potkává. — Lomnický zpěv. spolek (v Budějovicu) přijal jméno „Jaroslav.“ Ředitelem jest p. Ferd. Seyk, úřův výkonných 29, 8 přispívajících a 5 čestných. — Hranický zpěv. spolek (na Moravě) přijal jméno „Jurin.“ — V Kroměříži zřízen jest nový zpěv. spolek, ředitelem jest p. Kubeš a uspořádal zároveň jakožto na památku založení tohoto spolku v neděli dne 16. listopadu besedu. — Litomyšlský zpěv. spolek byl v měsíci říjnu od místo-

držitelství potvrzen, stanovy však musí se pro nějaké opravy ještě jednou k vyššímu potvrzení předložit. Dne 31. října byla odbývána volba předsedy a výborů. Co předseda zvolen důstojný pan děkan Santa. Dáno mu jméno „Vlastimil“ s heslem „Zpěvem Čechu ku předu!“ — Zpěv. spolek „Burian“ v Ledči slaví dne 22. t. m. na den sv. Cecílie tříletou památku zaražení spolku, ku které slavnosti program takto zní: Dne 21. večer slavnostní pochod; dne 22. slavné služby boží v děkanském chrámu Páně sv. Petra a Pavla, při kterýchž zpěv. spolek účinkovati bude. Odpoledne o 3. hod. volba ředitelstva pro příští rok a večer o 6. hod. akademie, při které spolek přednese: 1. „Na Prahu“ od Veita; 2. „Vzhůru k zpěvu,“ dvojsbor od Nápravníka; 3. „Utonulá“ od P. Křížkovského; 4. „Naprej“ od Jenka; 5. „Staročeská“ od Škroupa a 6. „Prání“ od Škroupa. Slavnost se skončí taneční zábavou. — V Heřmanově Městci bude se odbývat ve středu dne 26. t. m. pěvecká a taneční beseda. Program jest: 1. Proslov. 2. Hudební skladba. 3. „Na Prahu,“ sbor od Veita. 4. „Bývali Čechové,“ sbor od Veita. 5. Deklamace. 6. „Naprej,“ sbor od Jenka. 7. „Slovan,“ 8. Deklamace. 9. „Hlahol,“ dvojsbor od Bendla. Na to ples při hudbě. Čistý výnos připadne ku prospěchu místního zpěv. spolku.

Ochotnická divadla.

Divad. ochotníci v Košířích provozovali dne 1. t. m. ve prospěch tamních chudých školních dítek činohru: „Loupežníci na Chlumu.“ — Ochotníci v Kutné Hoře provozovali dne 1. t. m. „Chudý kejklíř.“ Čistý výnos věnován na zakoupení učebních prostředků pro tamnější reální školu. Tímto představením opět započala ochotnická divadelní představení, ježto se v zimním čase pravidelně odbývati budou. — Divadelní ochotníci Smíchovští provozovali dne 2. listop. u Eggenbergů „Duch času“ ve prospěch pražské jednoty zednické. Dále dne 9. veselohry „Ženichové“ od Macháčka a „Po slunce západu.“ Výnos tohoto představení věnován nadaci obědů zdarma pro techniky. — Divadelní ochotníci Plzeňští, kteříž za minulé doby letní ve prospěch dobrých účelův na tamnějším divadle několikrát vystoupili, chystají se opět po malé přestávce k divadelnímu představení. Tenkrát budou dávatí frašku „Dareba,“ čistý výnos bude obrácen k opravě městského divadla, kteráž v nastávajícím roce předsevziti se má. — V České Skalici hrála po delší čas divadelní společnost Kullasova s dobrým úspěchem, podali více výborných, málo však původních a ještě méně národních představení, mezi

nimiž „Břetislav a Jitka“, „Jan za chřta dán“, „Jindřich Korutánský“, „Václav a jeho kat“ a „Strakonický dudák“ první místo zaujímá. — Divad. ochotníci v Habrech davali v divadle ve školní budově zřízeném v neděli dne 2. t. m. mimo tři již dříve provozované kusy „Svéhlavost“, veselohru v jednom jednání a „Ona mne miluje“, veselohru ve dvou jednáních v celku dosti zdařile. — Radniční ochotníci provozovali dne 28. září, na sv. Václava „Svatoslava, posledního Svatoplukovce“ od Klicpery; dne 2. listopadu pak provozováno „Dříve matka“, veselohra v jednom jednání, a „Liška nad Lišku“, též veselohra v jednom jednání od Kotzebue. — V Třebechovicích nad Dědinou vystoupili dne 2. t. m. tamnější ochotníci po dlouhé přestávce a hrály velmi zdařile „Paní Marjánka, matka pluku.“ — Příbramští ochotníci provozovali dne 16. t. m. „Manžela bez ženy“ a chystají se na veselohru „Ona mně miluje“ a „Při piketu.“

Z ciziny.

Z Vídně, 17. listopadu. (Divadlo české. — Besedy.) Nepamatujeme se, že by kdy bylo divadlo tak naplněno bývalo, vlastně přeplněno a ve všech místnostech vyprodáno — nepamatujeme se spolu na applaus tak hojný a — zasloužený, jako včera při „Paličově dceři.“ Provedení kusu bylo ve všech částkách výborné u okrouhlé — jak by vesměs již sběhlí herci s pílí byli hráli. A to je mnoho! A nad to všechno souhra výtečná a volba spoluúčinkujících nad míru trefná a šťastná, jak vidno z následujícího obsazení. Titulní úlohu provedla znamenitá podpora divadla našeho paní **Altová** s obvyklou u ní výborností, jež vždy dochází jednohlasného uznání. Šumare **Valentu** hrál pan **Šedivý-Grau**, pro něhož, jak známo, zvěčnělý Tyl úlohu tuto napsal a byl po prvním představení r. 1847 v Praze tak unešen, že panu Grauovi list plný pochvaly a díky poslal, v němž mimo jiné podotknul, „že leprv nyní po představení vidí, co vlastně je Valenta.“ — Jeho dialog s koňarem **Podleským** (panem **Bednem**), jak i následující monolog a scéna před odchodem **Rozárky** byly mistrně provedeny — ba, nemohly ani lépe býti podány. — **Milokrásný** a nový překvapující nás zjev byla slečna **Emilie Betková** z Prahy, již se hned při prvním vystoupení se všech stran stejně čestného uvítání dostalo. Co **Bětuška** dosáhla v dramatických scénách s **Martinem** rezníkem (p. **Jaichem**) největšího úspěchu, jakého lze dosáti v úloze této, již se znamenitou rutinou divadelní, originálností a přirozenou rázností provedla. **Paní Farníková** podala nám s podivuhodnou umělostí obraz z národa vzaté osobnosti plátenice **Šestákové** a byla, jak všechny dámy, hlučným

potleskem a vyvoláním odměněna. Naděje naše na důstojné obsazování úloh herci a ochotníky intelligentními, úloh svých mocnými — uskutečňuje se již znenáhla. Potvrzení toho viděli jsme jak u sl. **Betkovy**, jež, jak s radostí oznamujeme, i při příštích představeních spoluúčinkovat bude, tak i u p. **Hradce**, jež i v malé úloze radního **Horiny** spůsobilost svou obzvláště k představování charakterů serioesních osvědčil. I tato síla bude nám udržena. Vedlo by to příliš daleko, chtěl-li bych každou jednotlivou úlohu do podrobnosti probrati: připomínám tedy, že pan **Hrom**, pilný herec a vycvičený ochotník, v **Antonínu** nám nasmělého **krejčovského** tovaryše výborně dle skutečnosti vylíčil, pan **Rosa** co **Kolinský** taktéž **yankeeský** humor. Ostatní úlohy: **hrobník** (pan **Skalický**), **Jedličková** (paní **Kaincová**), **Prokop** (paní **Štorchová**), **Podleský** (pan **Bedno**) atd. výborným spoluúčinkováním zvýšili jen skvělý úspěch celku. V poslední scéně zazpíváno „Kde domov můj?“ všemi na jevišti zaměstnanými osobami se zvláště pro toto představení kapelníkem p. **A. Štorchem** instrumentovaným doprovázením. Národní hymna naše byla s hřímajícím applausem přijata a vyvolávání a žádost za opakování nechtěly míti konce. Bohužel nemohlo se žádosti této zadost učinit, poněvadž čekající publikum k německému představení netrpělivě se loučilo. Příště — as za 3 neděle — dávat se budou tři veselohry, **Nerudova** „Prodaná láska“, dále „Jeden z nás se musí čenit“ a „Dříve matinka.“ Na to budou následovat „Ženichové“ a „Loupežníci na Chlumu.“ — Prátele dobré zábavy a tancechtivé **Slovanky** upozorujeme na besedu, jež se odbýváti bude v pondělí dne 24. t. m. v sále „u zelené brány“ (**Roferanogasse**). Velmi zajímavě sestavený rozmarňý program — sestávající z žertovných zpěvů (sóla a kvarteta), deklamací (připomínám, že bude sl. **Betkova** spoluúčinkovat) a scén humoristických — přislíbujíc výbornou zábavu. (Vstupní lístky pro pána po 80 kr. a pro pána s dámou po 1 zl. 20 kr.) — Zdejší zpěvácký spolek **slovanský** (president **Dr. Dvořáček**) bude dávat dne 13. pros. v místnostech **Dianských** velkou a slavnou besedu, v níž osmičíslový program pozůstává ze čtvero sborů, sóla na klavír, housle atd.

Obzor umělecký.

Hudba. Před nedávnem vyšla v Paříži u **Saint-Jorre** znamenitá kniha „Dějepis hudby v Rusi“ od knížete **Yusupova**. První tento díl 123 silný s 35 přílohami musikálními jedná výhradně o církevní hudbě v Rusi. **Yusupov** jest jeden z oněch osvícených šlechticů, oněch velkomyslných, kteří krásné umění s oblibou a vkusem pěstují bez vsí marnivosti a ostentace. Jeho praděd zřídil si

z nevolníků orchestr as 30 mužů silný, jež pod direkcí rozličných kapelníků stál. **Nynější** kníže podržel orchestr tento a povolal k němu, jak známo, našeho krajana p. **Ed. Nápravníka** za kapelníka. Slavný virtuos na housle **Ch. de Beriot**, jež po celou zimu r. 1859 v Rusi prodléval, byl nadšen výtečnou hrou tohoto orchestru a provedl s ním symfonie od **Haydna**, **Mozarta** a **Beethovena**. Kníže **Yusupov** věnoval svému dílu největší péči, sebral v nejdokonalejším pořádku všechny listiny k hudbě se vztahující, které nejjasnější světlo na církevní hudbu a na staré ruské melodie vrhají, a osvědčil znamenitý důvtip a kritického ducha ve spisu tomto. Bylo by žádoucí, aby v brzkém čase i druhý díl, jež o světské hudbě a národních písních v Rusi pojednávati bude, vyšel a aby příští dílo jeho toutéž jasností ideí, tímtež ostrovtipem a toutéž znalostí věcí vynikalo, o nichžto v tomto díle krásných padal důkazů. — Dne 3. listopadu propozovala se v Londýně nová anglická opera „**Lovesů triumf**“ od **Wallace**, která nejen od obecnstva, nýbrž i od kritiky velmi příznivě přijata byla.

Z Prahy.

— Prozatímní české divadlo bylo v úterý dne 18. t. m. **Hálkovou** tragédií „**Král Vukašín**“ otevřeno. **Pan Šimanovský** přednesl prolog od **J. Jáhna**, načež následovala slavnostní ouvertura od **H. Vojáčka**, člena carského dvorského divadla v **Petrohradě**. **Hálek** a přední herci v tragédii této účinkující byli voláni. Slavnostní otevření prozatímního divadla zpěvohrou „**Vodař**“ od **Cherubiniho** ustanoveno jest na dnešek.

— **Zábava Hlaholu**, která se v pondělí dne 10. listopadu v sále na **Žofině** odbývala, těšila se z velmi četné návštěvy a skvělého výsledku. Program vynikal dobrým výběrem sborů žertovných a vlasteneckých a obsahoval pro rozmanitost též deklamací a piecy pro piano. **Zábava** počala **Slavíkovým** sborem „**Otčina**“, jež ušlechtilým zpěvem se vyznačuje. **Skladatel** nemohl se v tomto sboru navzdor obratnému vedení hlasů jistě monotonie vystríci a to jest as příčinou, že skladba úchvatného účinku na posluchače nečinila. Za to však rozjařil obecnstvo efektní sbor našeho rodáka **Václ. Kalivody** „**Náš zpěv**“ (český překlad), jakož i v národním duchu držané a rozmarem dýchající sbory „**Stása čarodějnice**“ a „**Píseň při draní**“ od **Václ. Horáka**. **Křížkovského** sbor „**Zatoč se**“ má za předmět moravskou národní píseň, kteráž velmi zajímavým způsobem pro čtvero mužských hlasů zpracována jest. **Sbor** „**Vávra**“ od **Ed. Nápravníka** je promyšlená práce v národním duchu, v nížto druhý bas jsa od ostatních na rozmarňý způsob doprovázen, přední slovo vede. **Zábava** ukon-

čena byla husitskou písní „Kdož jste Boží bojovníci“ z XV. století v unisonu. Ze všech sborů líbily se nejvíce „Píseň při draní“ od Horáka, „Zatoč se“ od Křížkovského a „Vávra“ od Ed. Nápravníka, kteréžto sbory se na všestranné přání opakovali musely. Veškeré sbory řídil náš J. Ludvík Lukes velmi obezřele, dodav skladbám téhož ducha, jakýmž přednášeny býti mají. Provedení veškerých sborů bylo velmi precízní a kde toho třeba, vzletuplné. Dále slyšeli jsme utěšené duetto od Lud. Procházky a dvě deklamace, z nichžto zvláště ona, kterouž p. Šamberg s pravým humorem přednesl, vtipy a satyrou vynikala. Cenu zábavy této zvýšil ještě více výtečný náš virtuos na piano pan Bedř. Smetana, kterýžto svou fantasii na národní píseň pro piano, pak nocturnu od Chopina a jednu z upomínek slovanských na piano přednesl. Provedení všech těchto skladeb bylo duchaplné; byly to obrazy s náležitými stíny a světly vynikající znamenitou barvitostí a zbudily všeobecného podivení. Na všestranné přání přidal pan Smetana transkripci na píseň „Kde domov můj,“ kteráž se rozkošně vyjímal. Návštěva byla velmi četná.

— Pianistka baronka Alf. Weiszova z Prešpurku uspořádá zde co nevidět koncert na piano. První koncert její bude prý v českém prozatímním divadle.

— Komik pan Kůck, Horvat rodič, složil českou jednoaktovou operetku, která prý se v českém prozatímním divadle provozovati bude.

— Výroční smuteční slavnost Pražské jednoty hudebních umělců za své protektory a údy bude se ve čtvrtek dne 27. listopadu o 9. hodině dopolední v chrámě u Křížovníků odbývat. Provozovati se bude rekviem od J. N. Vitásk a a hymnus od L. Spohra.

— Naše krajanka Vojt. Zadrobilkova, kteráž v Horvátsku a v jižních zemích slovanských koncerty dávala a naposled v Bělohradě se zdržovala, prodlívá nyní, jak se nám píše, v Carhradě, kdež několik koncertů uspořádá.

— Slečna Věkoslava Blažkova, dvorní zpěvačka meklenburská, přibyla před nedávnem k divadlu Novostřelickému a vystoupila zde poprvé co hraběnka ve „Figarově svatbě“ a po druhé co Donna Anna v „Don Juanu“ a tak velice se líbila, že nejen po velikých arifích, nýbrž i mezi scénou vícekrát bouřlivě volána byla. Věvodkyně meklenburská, podporovatelka umění vůbec, jenž divadelním představením přítomna byla, vyslovila řediteli divadla svou úplnou spokojenost s jejím zpěvem. Příští debut slečnin, jež se stala již miláčkem tamnějšího obecnstva, jest Azucena v „Troubadouru“ od Verdiho.

— Mendelssohnovo krásné oratorium „Eliáš“ bude zdejší jednota hudebních umělců o vánočních svátcích provozovati.

— Varhanická škola čítá letošního roku 250 posluchačů, z nichžto 40 řádných v prvním roce, 30 řádných v druhém roce se nachází. Kandidátův učitelství je dohromady 190, z nichž jest 84 Němcův a 106 Čechův.

Stanovy „Umělecké Besedy,“

kteráž povolena jest nejvyšším rozhodnutím Jeho c. k. Apoštolského Veličenství ode 5. září b. r.

(Pokračování.)

§. 15.

Mimo valné shromáždění odbývá správní výbor schůzky své pravidelně v prvním týdnu každého měsíce, a dle potřeby také častěji. Výbor pak jednotlivých odborův uměleckých schází se k řádným svým poradám každého téhodne.

§. 16.

K společným zábavám mají přístup také od údu uvedení.

§. 17.

Správu spolku vede: starosta a jestli tento zaneprázdněn, jeho náměstek se správním výborem dvanácti údu, z kterýchžto šest voleno býti musí z výborův uměleckých všech tří sekcí neb odborův, z každého odboru po dvou; šest ostatních pak z činných údu přátel umění.

§. 18. Výbor správní

volen bude v prvním valném shromáždění v plném počtu dvanácti, na jeden rok. Po uplynutí prvního roku vystoupí polovice údu výborových (tři z umělců a tři z přátel umění) losem a nahrazení budou ve valném shromáždění novou volbou. Vystupující údové mohou však opět voleni býti. Každého pak následujícího roku vystoupí ta polovice výboru, která v něm trvala druhý rok, a tímž způsobem bude nahrazena. Údové výborovi musí míti stálý svůj příbytek v Praze anebo v nejbližším vúkolí.

§. 19. Práva výboru správního.

Výbor správní činí platná snešení ve všech záležitostech spolkových, které vyhrazeny nejsou valnému shromáždění aneb nenáleží k působnosti uměleckých odborů. Zvláště pak má právo řídit záležitosti ho-

spodárské spolku a přijímati a vylučovati údy. Ku platnému snešení potřeba jest, aby nejméně sedm údu výborových bylo pobromadě; i rozhodují prostou většinou hlasů, některé zvláštní případy vyjímajíc, ku kterým dvou třetin zapotřebí jest.

§. 20. Starosta

bývá volen ve valném shromáždění vždy na jeden rok, může však potom opět volen býti. Týž jest representantem spolku, jež osobně i písemně zastupuje. Starosta předsedá ve valném shromáždění i ve výboru, vykonává jich obou ustanovení, a podpisuje spolu s jednatelem, aneb jestli tento zaneprázdněn, spolu s některým údem výborovým všeliké spisy spolkové.

§. 21. Místostarosta a náhradníci.

Valné shromáždění volí také starostova náměstka (místostarostu), kterýž, kdykoli starosta jest jinak zaneprázdněn, jej zastupuje, mají v tomto případě táž práva i tytéž povinnosti. Co se pak ostatních údu správního výboru dotýče, když by někteří jich byli zaneprázdněni, tehdy je zastupuje jménem náhradníků šest údu spolkových, tři z umělců a tři z přátel umění, ve valném shromáždění volicích.

§. 22. Jednatel

volí se ve valném shromáždění na dvě léta, může však potom opět volen býti. Nejsa údem výboru správního, aniž maje v něm právo hlasovací, obstarává všecky potřebné práce konceptní i kancelářské, kteréž mu výbor nařídí. Zvláště pak podpisuje zároveň se starostou, jemuž ve všem má býti po ruce, veškeré spisy jménem spolku vycházející, činí přípravy k schůzkám výborovým i výročním, a dává při nich potřebné zprávy.

§. 23. Pokladník.

Ze středu zvoleného výboru správního vyvolí sobě valné shromáždění pokladníka na jeden rok, kterého však potom opět zvoliti může. Pokladník přijímá, opatruje i spravuje jmění spolkové, a vyplácí na písemné toliko poukázky, starostou a jednatelem neb některým údem výboru (§. 20.) podepsané, nemá však ve věcech, ježto se týkají záležitostí spolkových, ve výboru žádného rozhodného hlasu. Každého roku před valným shromážděním pokladna budiž skontrovaná, a krom toho také, kdykoli výbor dvěma třetinama hlasův to nařídí.

(Dokončení.)

Listárna.

Panu N. K. Životopisu Haeudla nemůžeme užiti. Račte zaslat životopis nějakého slovanského hudebního umělce. — Sl. zpěv. spolku v Pard. Račte nám zaslat hudbu k „Pardubské“ od Vašeho rodáka.